

ICOMOS Norge ved Olaf Steen / Birgitte Sauge

**Høringsinnspill fra ICOMOS Norge til forslag om fremtidig regjeringskvartal,
ved Det kongelige Kommunal- og moderniseringsdepartementet,
tirsdag den 18.03. 2014**

ICOMOS Norge er den norske delen av International Council on Monuments and Sites (ICOMOS). Dette er en verdensomspennende frivillig organisasjon, en såkalt NGO, bestående av personer som til daglig arbeider med forvaltning og bevaring av kulturminner over hele verden. ICOMOS er dessuten rådgivende fagorgan for UNESCO og Verdensarvkomiteen. Det tilfaller ICOMOS Norge som UNESCO's rådgivende organ i Norge å varsle når kulturminner av svært høy, internasjonal bevaringsverdi er truet.

ICOMOS Norge har avgitt uttalelse til regjeringen ved Fornyings, administrasjons- og kirkedepartementet vedrørende Regjeringsbygningene i januar 2012, uttalelsen gikk også i kopi til Miljøverndepartementet, Riksantikvaren og til ICOMOS' internasjonale sekretariat i Paris, som en "Heritage Alert", altså som varsel om at vesentlige kulturminner står i fare. Videre har vi gitt uttalelse til Riksantikvarens tilleggsutredning, om verneverdi og ny bruk av regjeringskvartalet i oktober 2013. I februar 2014 ble saken på nytt oversendt som en "Heritage Alert" til ICOMOS' internasjonale sekretariat i Paris, da med Riksantikvarens grundige tilleggsutredningen som en svært viktig kilde og referanse. I forrige uke utformet vi også et brev sammen med Docomomo Norge (International working party for documentation and conservation of buildings, sites, and neighbourhoods of the modern movement) angående bevaring av Høyblokka og Y-blokka. Brevet er stilet Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Vi er derfor svært glade for at vi har fått muligheten til å delta i dagens møte.

ICOMOS Norge vurderer regjeringsbygningene bestående av Høyblokka fra 1958 og den senere Y-blokka fra 1969 som et av de viktigste monumentale uttrykk for modernismens gjennombrudd i Norge, både innenfor arkitektur og billedkunst. I vår uttalelse i forbindelse med Riksantikvarens tilleggsutredning sa ICOMOS Norge blant annet følgende:

"ICOMOS Norge vil med denne uttalelsen igjen understreke viktigheten av kulturminneverdiene som finnes representert i disse bygningene og at disse verdiene bevares og forsterkes på stedet i sin opprinnelige sammenheng.

Arkitekt Erling Viksjøs regjeringsbygg i Norges hovedstad er landets fremste symbol på etterkrigstidens felles, internasjonale tro på demokrati, dialog og åpenhet. Denne troen fikk sitt internasjonale perspektiv nettopp ved at en kunstner av Pablo Picassos format ble invitert og lot seg inspirere av Viksjøs prosjekt. Regjeringsbygningene symboliserer Norges demokratiske og optimistiske fellesskap med resten av verden i etterkrigstidens gjenreisning og nybygging av institusjoner for fellesskap og demokrati. At regjeringsbygningene fremdeles står etter terroraksjonen i 2011 styrker deres posisjon i historien.

Arkitekt Erling Viksjø har vært særdeles viktig for utviklingen av modernismens formspråk i Norge, der funksjon, symbol, materialer og utsmykning skulle gå hånd i hånd. Han var pioner i utforskningen av naturbetongens estetiske kvaliteter, noe som ga etterklang verden over. ... ICOMOS Norge må derfor understreke at det var i Norge at naturbetongen ble oppfunnet og utviklet både teknisk og estetisk.

Den intime og uadskillelige integreringen av arkitektur og kunst gjør regjeringsbygningene til et modernistisk hovedverk ikke bare i norsk, men også i internasjonal sammenheng. Det er i regjeringsbygningene at Pablo Picasso for første gang arbeidet med aktiv integrering av skapende kunst og arkitektur. Samarbeidet med Carl Nesjar ble også starten på Picassos arbeid med monumentale offentlige utsmykninger blant annet i New York, Paris, Barcelona, Stockholm og Jerusalem. Norge gjorde seg også internasjonalt bemerket med bidrag fra norske kunstnere til utforming og utsmykking av Sikkerhetsrådets sal i FN som en del av denne kulturpolitiske satsingen.

ICOMOS Norge vil videre poengtere at det ikke bare var verdenskunstneren Picasso som ble invitert inn i Viksjøs store prosjekt. De fremste norske samtidige modernistiske kunstnerne ble invitert til å gi selvstendige bidrag. I trappeavsatsene og på fasadene bidro Carl Nesjar, Inger Sitter, Odd Tandberg, Kai Fjell og Tore Haaland ved siden av Picasso selv. Denne samlingen av norsk etterkrigstids modernisme stiller regjeringsbygningene i en særstilling som vitnesbyrd over en sentral epoke i norsk og nordisk kunst.

... ICOMOS Norge anser det som et stort tap for den internasjonale kulturminnearven dersom Den norske stat skulle velge å rive regjeringsbygningene med Høyblokka og Y-blokka. Vi vil fraråde riving på det sterkeste."

Vår uttalelse er vedlagt Riksantikvarens tilleggsutredning, og deler av uttalelsen er gjengitt i utredningen på side 20.

ICOMOS Norge vil berømme Riksantikvarens tilleggsutredning som på en forbilledlig måte redegjør for bygningenes høye bevaringsverdi og at bygningene lar seg oppgradere til et nivå som både ivaretar sikkerhet, miljø-, klima- og energikrav, universelltilgjengelighet, brannsikkerhet og at kostnadene ved en rehabilitering og oppgradering ikke vil være høyere for disse bygningene enn for nybygg. Den beslutningen som Regjeringen må ta, kan ikke bare baseres på økonomiske betraktninger, men på et verdigrunnlag som går utover disse.

Terroraksjonen den 22. juli i 2011, er også del av vår kulturhistorie, på samme måte som mange krigsminner er det. Kapittel 4.5 om Smertefull kulturarv - vurdering av vond historie i Riksantikvarens tilleggsutredning, er forbilledlig skrevet og ICOMOS Norge regner med at alle her i salen har lest denne teksten.

"Gjenfortelling av historien blir alltid påvirket av tidsånden og menneskers interesser av å videreføre eller undersøke fortellingens relevans for egne liv. I lys av endringer i den kollektive erindringen, vil også kulturminnene skifte betydning. Et minnesmerke som forsøker å uttrykke en tidsbestemt oppfatning av fortiden vil dermed kunne miste sin relevans for nye generasjoner, mens et konkret spor etter hendelser vil kunne refortolkes i lys av nye oppfatninger og være del av samfunnsutviklingen. Erfaringer viser altså at vårt syn på smertefull arv endres over tid. Vi kan anta at vårt syn på Høyblokka og Y-blokka ikke vil være det samme om 10, 30 eller 50 år. Ved å rive Høyblokka og Y-blokka vil man frata kommende generasjoner muligheten for å ta stilling til bygningene, og til å gjøre en selvstendig vurdering av bygningenes betydning både som kulturarv og minnested." Sitat slutt, side 15.

Avslutningsvis anmoder vi om at det kulturminnefaglige hensynet tas til følge når Regjeringen skal fatte sin beslutning. ICOMOS Norge vil derfor understreke at det her er snakk om et virkelig verdivalg der vesentlige internasjonale kulturhistoriske, kunstneriske og arkitektoniske verdier står på spill. Vår generasjon og fremtidens generasjoner har ikke råd til at disse verdiene går til grunne ved at et forenklet økonomisk verdisyn skal få hovedvekten i disse vurderingene.